

Наративний підхід у дослідженні інтерпретації інформаційних процесів

Давиденко Ірина

Кафедра загальної та експериментальної психології, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, E-mail: irusia_dumbo@yahoo.com

The article analyzes the peculiarities of modern information processes. The leading role of personality in the construction of information is defined. The process of the information construction is considered as a social-psychological structure, context which are multi-cultural and social processes. Narrative approach is defined as main in the research of construction of information.

Ключові слова – інформація, інформаційні процеси, постмодернізм, соціальний конструктивізм, наратив, особистість.

Актуальність. Особистість у сучасному інтегрованому світі стає «соціальною метаморфозою», як зазначає Т. Титаренко. Нові інформаційні технології, розширення можливостей подорожей якісно змінюють комунікаційні процеси: зростає швидкість оновлення та обміну інформацією, підвищується точність передачі даних. Однак, не дивлячись на широке застосування комп'ютерних технологій, роль особистості у інформаційних процесах залишається провідною. Відтак відбуваються значущі зміни в особливостях сприймання та відтворення інформації людиною, що вимагає нового підходу у їх осмисленні. Реакцією науки на ці процеси стала постмодерніська парадигма, соціальний конструктивізм та психологічна герменевтика.

Особливостями постмодерної особистості є динамічність її внутрішнього світу, який постійно перебуває в процесі становлення, у процесі комунікації здійснюється неперервне оновлення особистісних смислів. Буття особистості органічно вплітається у соціальне життя. Інформація стає не тільки сукупністю символів, вона стає специфічною соціально-психологічною конструкцією, контекстом якої є багатовекторні культурні і суспільні процеси. У свою чергу, на кожному етапі інтерпретації інформації вона набуває соціокультурного контексту. Американський дослідник К. Джерджен, трактуючи соціальну реальність, зауважив, що це реальність загальнозначущих смислів та значень, створювана дискурсом. Конструювання інформації відбувається шляхом інтерпретації та підтримки того, що вважається у даному соціально-культурному контексті істинним, реальним та значущим [3]. Психіка у рамках соціального конструктивізму мислиться як результат дискурсивного процесу обміну символічними ресурсами культури та практики міжособистісної взаємодії, в якій люди намагаються проявити соціальну відповідальність. Поряд із новим баченням сприймання та відтворення інформації з'являється новий підхід до вивчення процесів конструювання реальності, а саме, наративний. У межах даного

підходу знання має сюжетну, оповідальну природу. Як зазначав Дж. Брунер, у людини немає іншого способу опису прожитого часу, крім нарративу [1]. Звертаючись до слів М. Епштейна, «якщо немає розповіді, то немає і самої історії», можна зауважити, що однакові події у трактуванні різних людей можуть відобразитися декількома фразами або ж перетворюватися у захопливу історію [5, с.47]. Сучасна гуманітарна наука трактує нарратив: в широкому сенсі як сюжетно та хронологічно організоване усне або письмове оповідання, у вузькому сенсі – певний спосіб організації, інтерпретації особистісного досвіду. «У нарративі виділяється центральна тема або декілька тем, які є головними у нарративі і на яких робить акцент автор. Окрім оповідача, або наратора, існує слухач, який не просто сприймає сюжет нарративу, а виступає його активним співавтором, тобто процес створення нарративу є діалогічним» [4, с.18]. Наративний підхід, як зауважує А. Шюц, дає змогу досліджувати інформаційні процеси з урахуванням постійно відновлюваної реальності, в якій відображені особистісні контексти, суб'єктивний світ, часовий потік (минуле-теперішнє-майбутнє). «У нас немає іншого способу описання свого грядущого, свого прийдешнього, ніж продовження історії, розпочатої сьогодні чи вчора», – зауважує Т.М. Титаренко [2, с.4-5].

Висновок

Таким чином, наративний підхід у дослідженні інтерпретації інформаційних процесів дозволяє вивчити сконструйовану людьми реальність, в якій вкладений як особистісний, так і соціально-культурний контекст. У сюжеті нарративу віддзеркалюється епоха та те неповторно індивідуальне, що проявляється у стилі мислення особистості, поведінці, цінностях та мотивах.

Література

1. Брунер Дж. Жизнь как нарратив/ Дж.Брунер // Постнеклассическая психология. – 2005. – №1. – С. 9-30
2. Титаренко Т.М. Життєві завдання як практики самоконституювання особистості./ Титаренко Т.М. // Соціальна психологія. – 2008. – №6. – С. 3-11.
3. Фридман. Д. Конструирование иных реальностей. Истории и рассказы как терапия./ Д. Фридман Д. Комбс. – М.: Независимая фирма Класс, 2001. – 368с.
4. Чепелева Н.В. Методологические основы исследования личности в контексте постнеклассической психологии // Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика / За ред. Н.В. Чепелевої. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агенство», 2010. – Том 2, вип. 6.. – С. 15-24.
5. Эпштейн М. Жизнь как нарратив и тезаурус /М. Эпштейн // «Московский психотерапевтический журнал» – 2007. – №4. – С. 47-56.